

συγγενεῖς πλέον φροντίζουν πῶς νὰ συμβιβασθῇ τὸ γεγονός· ὁ πατὴρ ἀφοῦ χειροτονήσῃ πρῶτον τὴν κόρην του σκέπτεται πρακτικώτερον εἶτα καὶ τὴν ἐρωτᾷ ἂν δέχεται νὰ λάβῃ ἄνδρα τῆς τὸν ἀπαγωγεία. Κ' ἐκείνη μὴ τολμῶσα ν' ἀτενίσῃ τὸν γεννήτορα ἐκ τῆς ἐντροπῆς, χαμηλώνει τὴν κεφαλὴν καὶ μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς υποψιθυρίζει, ἢ δῆθεν ἐνδοιχζουσα:— «Ἐρῶ κ' ἐγώ. . . τόρα. . . καθὼς μ' ἔκαμε. . . » Καὶ τελειώνουν ὅλα μ' ἓνα «Ἡσαΐα χόρευε. . . » Οὕτως ἐσκέπτετο ἤδη ὁ Βρανᾶς ὅτι ἔπρεπε νὰ τελειώσουν καὶ τὰ ἰδικὰ τῶν βάσκανα.

— «Ἐλα, σὲ κλέφτω! εἶπεν ἀποφασιστικῶς, δραττόμενος τῆς χειρὸς τῆς Ἀνθῆς.

Ἄλλ' ἡ λυγερὴ ἀπέσυρε βιαίως τὴν χεῖρα τῆς καὶ ὠπισθοδρόμησεν ὀλίγα βήματα, ἀτενίζουσα αὐτὸν κατὰμματα, μετὰ τινος πικροῦ ἐλέγχου. Μέχρις αὐτοῦ λοιπὸν τοῦ σημείου ἐπέμενε νὰ τὴν παρασύρῃ ὁ εὖρος; Δὲν ἤξευρε λοιπὸν ὅτι ὑπῆρχον καὶ ἄλλα ἱερώτερα τοῦ ἔρωτος καθήκοντα εἰς αὐτήν; Τὴν ἐνόμισε τάχα διὰ καμμίαν τοῦ δρόμου, κ' ἤθελε ν' ἀκολουθήσῃ ἓνα ἄνδρα εἰς τοὺς ἀγρούς, χωρὶς νὰ συλλογισθῇ τοὺς γονεῖς τῆς, τὸ ὄνομά τῆς! Ἐζήτει νὰ προκαλέσῃ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς τὰς φοβεράς νηατά-

ρας τῶν λευκομάλλων γερόντων, τῶν ὁποίων ἦτο ἡ μόνη χαρὰ καὶ τοὺς ἐμπαιγμοὺς τῶν χωρικῶν. Δὲν ἐσυλλογίζετο ὅτι αὐριοῖν πρῶτ' ἢ θά ἐγίνετο τὸ παίγνιον τῆς ἀγορᾶς καὶ μετ' ὀλίγον τὸ ὄνομά τῆς θά ἐφέρετο ἀνὰ τὰ χωρία καὶ τὰς πόλεις εἰς δηκτικούς καὶ τραχεῖς στίχους, σατυρίζοντας τὴν πρᾶξιν τῆς ὅπως τῆς διασῆμου Ἑλένης:

Μᾶς τὴν ἔπῃραν τὴν Ἑλένη,
τὴ ζαχαροζυμωμένη! . . .

«Ὡ, ὅχι! φορικᾶ καὶ τόρα ὅτε τὸ συλλογίζεται μόνον ἡ Ἀνθή. Εἶνε ἡ Στριμμενοπούλα μὲ τ' ὄνομα αὐτὸ καὶ δὲν ἐννοεῖ νὰ ἐντροπισθῇ ἡ γενεὰ τῆς ἔστω καὶ χάριν αὐτοῦ τοῦ Γεωργίου. Ἄν εἶνε μὲ τὴν θέλῃσιν τῶν γονέων τῆς, μ' ἐντιμον γάμον, μὲ τὰς εὐχὰς καὶ τὰς εὐλογίας τῶν συγγενῶν τῆς ναί, μακάρι. . . Ἐπιμένουν οἱ γονεῖς τῆς νὰ τὸν πάρῃ τὸν Νικολόν; δὲν τὸν παίρνει—φαρμακίζεται, νά! Δὲν ἀρκεῖ αὐτὴ ἡ θυσία εἰς τὸν Βρανᾶν, εἰς τὸν ἐρωτᾷ τῆς; Ἀλλὰ τὴν ἀτιμίαν, τὸ ὄνειδος τοῦ κόσμου ἔ, ὅχι, δὲν τὰ ὑποφέρει! . . .

— «Ὅχι. . . εἶπε· μὴ, Γιωργάκη μου! . . .

Καὶ ἀνελύθη εἰς λυγμούς καὶ δάκρυα.

**Ἐστει συγγραφεύς*

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ.

ΟΥΡΑΝΙΑ

ὑπὸ Καμίλλου Φλαμμαριὸν

Συνέχεια· τῆς σελ. 373

Κατὰ τινὰς στιγμὰς εὐεξίας τὸ ἄρον εἶνε θερόν, τὸ καρυόφυλλον φωσφορίζει ἡ δὲ βελτιστεία γονιμοποιηθεῖσα κατέρχεται εἰς τὸ βάθος τοῦ ὕδατος· διὰ νὰ ὠριμάσῃ τὸν καρπὸν τῶν ἐρώτων τῆς. Μετὰ τὰς τοιαύτας ζωῆς ἀγνώστου ἐκδηλώσεις ὁ φιλόσοφος ἀδυνατεῖ νὰ μὴ ἀναγνωρίσῃ ὅτι καὶ ὁ ἐρωτικὸς κόσμος εἶνε ἐν τῶν ἀσμάτων τοῦ παγκοσμίου χοροῦ.

«Δὲν προχωρῶ ἐπὶ πλέον κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην προκειμένου περὶ τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, καίτοι ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ εἶνε ὑπερτέρα αὕτη τῆς ψυχῆς τῶν φυτῶν, δημιουργήσασα πνευματικὸν κόσμον τόσον ἀνώτερον τοῦ λοιποῦ ἐπιγείου βίου, ὅσον οἱ ἀστέρες εὐρίσκονται ὑψηλότερον τῆς Γῆς. Δὲν ἐξετάζω ἐνταῦθα ὑπὸ τὴν ἐποψὶν τῶν πνευματικῶν τῆς δυνάμεως, ἀλλ' ἀπλῶς ὡς δύνανται ζωογονοῦσαν τὸ ἀνθρώπινον ὄν.

«Λοιπὸν θεωρῶ ὅτι ἡ δύναμις αὕτη συναρμύζει τοιοῦτοτρόπως τὰ ἄτομα ἅτινα ἀναπνέομεν ἢ ἅτινα ἀφομοιοῦμεν διὰ τῆς θρέψεως, ὥστε νὰ σχηματίσῃ τὸ θελκτικὸν αὐτὸ πλάσμα. Φαντασθῆτε τὴν νεάνίδα ἐκείνην ὅταν ἦτο κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς γεννήσεώς της καὶ παρακολουθήσατε νοερῶς τὴν βαθμιαίαν ἀνάπτυξιν τοῦ μικροῦ σώματος διὰ μέσου τῶν ἐτῶν τῆς ἀχα-

ρίστου ἡλικίας μέχρι τῶν πρώτων θελγῆτρων τῆς ἡθῆς καὶ μέχρι τοῦ τύπου ὃν προσέλαβε κατὰ τὴν τελείαν νεανικὴν ἡλικίαν. Πῶς συντηρεῖται ὁ ἀνθρώπινος ὀργανισμὸς, πῶς ἀναπτύσσεται, πῶς συγκροτεῖται; Τὸ γνωρίζετε· διὰ τῆς ἀναπνοῆς καὶ διὰ τῆς θρέψεως.

«Ἦδη διὰ τῆς ἀναπνοῆς ὁ ἀήρ μὲ τρέφει κατὰ τὰ τρία τέταρτα. Τὸ ὀξυγόνον τοῦ ἀέρος διατηρεῖ τὸ πῦρ τῆς ζωῆς καὶ τὸ σῶμα εἶνε ὁμοιον πρὸς φλόγα ἀκαπαύστως ἀνανεουμένην ὑπὸ τῶν στοιχείων τῆς καύσεως. Διὰ τῆς ἐλλείψεως τοῦ ὀξυγόνου σβέννυται ἡ ζωὴ ὅπως σβέννυται καὶ ἡ λυχνία. Διὰ τῆς ἀναπνοῆς τὸ μαῦρον αἷμα τῶν φλεβῶν μεταβάλλεται εἰς ἐρυθρὸν ἀρτηριακὸν αἷμα καὶ ἀνανεοῦται. Οἱ πνεύμονες εἶνε λεπτοῖς ἰστὸς διατετηρημένοι ὑπὸ τεσσαράκοντα ἕως πενήτηκοντα ἑκατομμυρίων μικρῶν ὀπῶν, ἀκριβῶς τόσον μικρῶν ὥστε νὰ διηθῇται τὸ αἷμα καὶ τόσον μεγάλων ὥστε νὰ εἰσχωρῇ ὁ ἀήρ. Διαρκὴς ἀνταλλαγὴ ἀερίου τελεῖται μεταξὺ τοῦ ἀέρος καὶ τοῦ αἵματος, τοῦ πρώτου παρέχοντος εἰς τὸ δεύτερον τὸ ὀξυγόνον, τοῦ δὲ δευτέρου ἀποβάλλοντος τὸ ἀνθρακικὸν ὄξυ. Ἀφ' ἐνὸς τὸ ἀτμοσφαιρικὸν ὀξυγόνον καίει ἐντὸς τοῦ πνεύμονος ἀνθρακκᾶ, ἀφ' ἑτέρου ὁ πνεύμων ἀποπνέει

ἀνθρακικὸν ὀξύ, ἄζωτον καὶ ἀτμὸν ὕδατος. Τὰ φυτὰ ἀναπνέουσιν τὴν ἡμέραν δι' ἀντιθέτου μεθόδου· εἰσπνέουσιν ἀνθρακὰ καὶ ἀποπνέουσιν ἀνθρακικὸν ὀξύ, διατηροῦντα διὰ τῆς τοιαύτης ἀντιθέσεως μέρος τῆς γενικῆς ἰσορροπίας τῆς ἐπιγείου ζωῆς.

« Ἀπὸ τί συγκροτεῖται τὸ ἀνθρώπινον σῶμα; Ἄνθρωπος ἀρχαίας ἡλικίας ζυγίζεται κατὰ μέσον ὅρον 70 χιλιομέτρων. Ἐπὶ τοῦ ποσοῦ τούτου τὰ 52 τοῦλάχιστον χιλιογράμματα εἶναι ὕδωρ εὐρισκόμενον εἰς τὸ αἷμα καὶ τὰς σάρκας. Ἀναλύσατε τὴν οὐσίαν τοῦ ἡμετέρου σώματος καὶ θὰ εὕρητε τὴν λευκωματίνην, τὴν ινικήν, τὴν τυρίνην, τὴν ζωϊκὴν κόλλαν, τοῦτέστι ὀργανικὰς οὐσίας συγχευμένας ἀρχικῶς ἐκ τῶν τεσσάρων κυριωτέρων ἀερίων, τοῦ ὀξυγόνου, τοῦ ἀζώτου, τοῦ ὑδρογόνου καὶ τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος. Θὰ εὕρητε ἐπίσης οὐσίας στερουμένας ἀζώτου, οἶον κόμμι, ζάχαριν, ἄμυλον, σώματα λιπαρά· πάσαι αὗται αἱ οὐσίαι διέρχονται ἐπίσης διὰ τοῦ ἡμετέρου ὀργανισμοῦ, ὃ ἀνθραξ αὐτῶν καὶ τὸ ὑδρογόνον κατανάλισκεται ὑπὸ τοῦ ὀξυγόνου τοῦ εἰσπνεομένου διὰ τῆς ἀναπνοῆς καὶ κατόπιν ἐξέρχονται ἐν καταστάσει ἀνθρακικοῦ ὀξέος καὶ ὕδατος.

» Τὸ ὕδωρ, ὡς δὲν ἀγνοεῖτε, εἶναι σύνθεσις δύο ἀερίων, τοῦ ὀξυγόνου δηλαδὴ καὶ τοῦ ὑδρογόνου· ὁ ἀήρ εἶναι μίγμα δύο ἀερίων, ὀξυγόνου καὶ ἀζώτου, εἰς ᾧ προστίθενται ἐν μικροτέρᾳ ἀναλογίᾳ τὸ ὕδωρ ἐν καταστάσει ἀτμοῦ, τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ, τὸ ἀμμώνιον, τὸ ὀζόνιον, ὅπερ δὲν εἶναι ἄλλο εἰμὴ ὀξυγόνον συμπεπυκνωμένον, κτλ.

» Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν τὸ ἡμέτερον σῶμα συνίσταται ἐξ ἀερίων μεταμορφωμένων.

— Ἀλλὰ, εἶπε διακόπτων με ὁ σύντροφός μου, δὲν ζῶμεν μόνον δι' αἵρος. Πρέπει εἰς μερικὰς ὥρας ὑποδεικνυομένας ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου στομάχου νὰ προσθέσωμεν καὶ μερικὰ συμπληρώματα, ἅτινα εἶναι ἐπίσης ἀξιόλογα, οἶον μίαν πτέρυγα φασιανοῦ, ὀλίγον ψάρι, ἓν ποτήριον καλοῦ οἴνου, καμπανίτου ἢ ἄλλου, ἢ ἀναλόγως πρὸς τὰς ὁρέξεις σας, σπαράγγια, σταφυλάς, βοδάκινα...

— Ναι· ὅλα ταῦτα διέρχονται διὰ τοῦ ἡμετέρου ὀργανισμοῦ καὶ ἀνανεοῦσι τοὺς ἰστούς, λίαν ταχέως μάλιστα, διότι ἐντὸς ὀλίγων μηνῶν, ὅχι ἐντὸς ἐπταετίας ὅπως ἐφρόνουν ἄλλοτε, τὸ σῶμά μας ἐξ ὁλοκλήρου ἀνανεοῦται. Ἐπανέρχομαι αὖθις εἰς τὸ θελκτικὸν ἐκεῖνο ὃν τὸ ὁποῖον ἐφάνη πρὸ μικροῦ γυμνὸν ἐνώπιόν μας. Αἶ, λοιπόν! ὅλη ἐκεῖνη ἡ σὰρξ τὴν ὁποίαν ἐθυμαζόμεν δὲν ὑπῆρχε πρὸ τριῶν ἢ τεσσάρων μηνῶν. Οἱ ὦμοι, τὸ πρόσωπον, οἱ ὀφθαλμοί, τὸ στόμα, οἱ βραχίονες, ἡ κόμη καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ ὀνυχες, ὅλος ὁ ὀργανισμὸς ἐκεῖνος ἄλλο τι δὲν εἶναι εἰμὴ ῥεῦμα μορίων, φλογὶ ἀκαταπαύστως ἀνανεομένη, ποταμὸς ὃν βλέπει τις καθ' ὅλην του τὴν

ζωὴν, ἀλλ' οὔτινος οὐδέποτε βλέπει ῥέον τὸ αὐτὸ ὕδωρ. Ὅλα αὐτὰ εἶναι ἄριον ἀφωμοιωμένον, συμπεπυκνωμένον, τροποποιημένον, εἶναι ἀήρ πρὸ πάντων. Αὐτὰ προσέτι τὰ ὅσῃ, τὰ σήμερον στερεά, ἐσχηματίσθησαν καὶ ἐστεροποιήθησαν ἀνεπαίσθητως. Μὴ λησμονεῖτε ὅτι τὸ σῶμά μας ὁλοκλήρως συγκροτεῖται ἐκ μορίων ἀοράτων ἅτινα δὲν ἐφάπτονται ἀλλήλων καὶ ἀνανεοῦνται ἀκαταπαύστως.

» Πράγματι, ἔστω καὶ ἂν ἐπὶ τῆς ἡμετέρας τραπέζης παρατίθενται μόνον ὄσπρια ἢ καρποὶ, ἔστω καὶ ἂν εἴμεθα φυτοφάγοι, τρώγομεν οὐσίας προερχομένας σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου ἐκ τοῦ αἵρος. Τὸ βοδάκινον αὐτὸ εἶναι ὕδωρ καὶ ἀήρ· αὐτὸ τὸ ἄπιον, αὐτὴ ἡ σταφυλή, αὐτὸ τὸ ἀμύγδαλον εἶναι ἐπίσης ἀήρ καὶ ὕδωρ, στοιχειᾷ τινα ἐν καταστάσει αἰρίου ἢ ῥευστά, συναχθέντα ἐκεῖ ὑπὸ τοῦ χυμοῦ, ὑπὸ τῆς ἡλικιακῆς θερμότητος, ὑπὸ τῆς βροχῆς. Καὶ ὁ ἀσπάραγος καὶ ἡ σαλάτα καὶ τὰ πῖσα καὶ αἱ κινάραι καὶ τὰ μαρούλια καὶ τὰ ραδίκια καὶ τὰ κεράσια καὶ τὰ χαμαϊκέραια καὶ τὰ φραγκοστάφυλα πάντα ζῶσιν εἰς τὸν αἶρα καὶ διὰ τοῦ αἵρος. Ὅ,τι παρέχει ἡ γῆ, ὅ,τι ἀναζητεῖ ὁ χυμὸς εἶναι καὶ πάλιν τὰ αἶρια, τὰ αὐτὰ αἶρια, τὸ ἄζωτον, τὸ ὀξυγόνον, τὸ ὑδρογόνον, ὁ ἀνθραξ κλπ.

» Καὶ ἂν ἀκόμη ἐπρόκειτο περὶ βοείου πλευρᾶς, περὶ ὀρνιθίου ἢ ἄλλου φαγητοῦ ἐκ κρέατος ἢ διαφορὰ καὶ πάλιν δὲν θὰ ἦτο σημαντικὴ. Τὸ πρόβατον, ὁ βοῦς τρέφονται διὰ χόρτου. Εἴτε τρώγομεν πέρδικα μὲ κραμβολάχανα, εἴτε ὄρτυγα ὀπτόν, εἴτε ἰνδικὴν ὄρνιθα μὲ ὕδνα, εἴτε λαγῶν μαγειρευμένον, πάσαι αὗται αἱ οὐσίαι αἱ κατὰ τὸ φαινόμενον διάφοροι εἶναι φυτικά οὐσία μεταμορφωμένα, αἵτινες πάλιν ἄλλο τι δὲν εἶναι εἰμὴ ἄθροισμα μορίων καὶ ἀτόμων ἀσταθμῆτων καθ' ἑαυτὰ καὶ παντελῶς ἀοράτων εἰς γυμνὸν ὀφθαλμόν.

» Οὕτως οἰαδῆποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ ἡμετέρα τροφή, τὸ σῶμα ἡμῶν σχηματιζόμενον, συντηρούμενον, ἀναπτυσσόμενον διὰ τῆς ἀπορροφῆσεως τῶν μορίων τῶν ἀποκτωμένων διὰ τῆς ἀναπνοῆς καὶ τῆς τροφῆς, ἄλλο τι δὲν εἶναι ἐπὶ τέλους εἰμὴ ῥεῦμα ἀκαταπαύστως ἀνανεούμενον, διὰ τῆς ἀφομοιώσεως ἣν διευθύνει, κανονίζει, διοργανοῖ ἡ ἐμψυχοῦσα ἡμᾶς ἄυλος δύναμις. Τὴν δύναμιν αὐτὴν δυνάμεθα βεβαίως ν' ἀποκαλέσωμεν ψυχὴν. Αὐτὴ συναθροίζει τὰ ἄτομα ὅσα ἀναγκαιοῦσιν αὐτῇ καὶ ἀπορρίπτει ὅσα τῇ εἶναι ἄχρηστα, ἐκκινουσα δὲ ἐκ σημείου ἀδιοράτου, ἐκ σπέρματος ἀκαταλήπτου φθάνει μέρους τοῦ νὰ δημιουργῇ ἐνταῦθα μὲν τὸν Ἀπόλλωνα τοῦ Μπελθερέ, ἐκεῖ δὲ τὴν Ἀφροδίτην τοῦ Καπιτωλίου. Ὁ Πυγμαλίων ἐγένετο ἐρωτόληπτος πρὸς τὸ ἄγαλμα οὔτινος αὐτοῦ ἦτο ὁ δημιουργός, λέγει ἡ μυθολογία. Εἶναι πλάνη!

Ὁ Πυγμαλίων, ὁ Πραξιτέλης, ὁ Μιχαήλ Ἀγγελος, ὁ Μπεθενοῦτος, ὁ Κανόδας, μόνον ἀγάλματα ἐδημιούργησαν. Πολὺ ὑπερτέρα εἶνε ἡ δύναμις ἡ δημιουργοῦσα τὸ σῶμα τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς.

»Ἀλλ' ἡ δύναμις αὕτη εἶνε αὐλός, ἀόρατος, ἀβυσσος, ἀστάθμητος ὡς ἡ ἐλξις ἡ λικνίζουσα τοὺς κόσμους ἐν παγκοσμίῳ μελωδίᾳ, τὸ δὲ σῶμα ὅσον ὕλικόν καὶ ἂν μᾶς φαίνεται, ἄλλο τι δὲν εἶνε αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ εἰμὴ ἐναρμόνιον ἄθροισμα ἀποτελούμενον διὰ τῆς ἐλξεως τῆς ἐνδομύχου ταύτης δυνάμεως. Βλέπετε λοιπὸν ὅτι μένω αὐστηρῶς ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς θετικῆς ἐπιστήμης χαρακτηρίζων τὴν ἐν λόγῳ νεάνίδα ὡς ψυχὴν ἐνδεδυμένην ἀέρα, οἷοι ἄλλως τε εἴμεθα καὶ ἡμεῖς ἀπαράλλακτα.

«Ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἀνθρωπότητος μέχρι τῶν τελευταίων αἰώνων ἐπιστεῖντο ὅτι τὴν αἴσθησιν ἀντιλαμβάνομεθα μόνον εἰς τὸ μέρος τοῦ σώματος ὅπου τὴν δοκιμάζομεν. Τὸ ἄλλος ὅπερ ἡσθάνετό τις εἰς τὸν δάκτυλον ἐθεωρεῖτο ὡς ἐδρεῦον εἰς τὸν δάκτυλον αὐτόν. Τὰ παιδιὰ καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἀκόμη ἕως σήμερον τὸ πιστεύουσιν. Ἡ φυσιολογία κατέδειξεν ὅτι ἡ ἐντύπωσις μεταβιβάζεται ἀπὸ τῆς ἄκρας τοῦ δακτύλου μέχρι τοῦ ἐγκεφάλου διὰ τοῦ νευρικοῦ συστήματος. Ἐὰν κοπῇ τὸ νεῦρον, δύναται νὰ καὶ ὁ δάκτυλος ἄνευ πόνου, καθότι ἡ παράλυσις εἶνε ἐντελής. Ἡδυνήθησαν μάλιστα νὰ προσδιορίσωσι καὶ τὸ χρονικὸν διάστημα τὸ ἀπαιτούμενον ὅπως ἡ ἐντύπωσις μεταβιβασθῇ ἐξ ἐνὸς οἰουδήποτε σημείου τοῦ σώματος εἰς τὸν ἐγκέφαλον, γνωστὸν δὲ εἶνε ὅτι ἡ ταχύτης τῆς μεταβιβάσεως ταύτης εἶνε περίπου εἰκοσιοκτὼ μέτρα κατὰ δευτερόλεπτον. Ἐκτοτε μετέφεραν τὴν αἴσθησιν εἰς τὸν ἐγκέφαλον· ἀλλὰ καθ' ὁδὸν ἐσταμάτησαν.

«Ὁ ἐγκέφαλος εἶνε ὕλη ὅπως ὁ δάκτυλος, οὐδόλως δὲ ὕλη σταθερά καὶ ἀναλλοίωτος. Εἶνε ὕλη κατ' ἐξοχὴν ἀλλάσσουσα, τάχιστα μεταβλητή, μὴ ἀποτελοῦσα ταυτότητα.

«Δὲν ὑπάρχει καὶ δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ὑπάρχῃ εἰς ὅλην τὴν μᾶζαν τοῦ ἐγκεφάλου εἰς μόνος λοβός, ἐν μόνον κύτταρον, ἐν μόνον μόριον μὴ μεταβαλλόμενον. Πᾶσα στάσις κινήσεως, κυκλοφορίας, μεταβολῆς· θά ᾔτο θάνατος. Ὁ ἐγκέφαλος ὑπάρχει καὶ αἰσθάνεται ὑπὸ μόνον τὸν ὅρον τοῦ νὰ ὑφίσταται ὅπως καὶ τὸ λοιπὸν σῶμα τὰς ἀκατάπαυστους μεταβολὰς τῆς ὀργανικῆς ὕλης, τὰς ἀποτελοῦσας τὸν ζωικὸν κύκλον.

«Ὡστε δὲν ἐδράζεται καὶ δὲν δύναται νὰ ἐδράζηται εἰς ποίαν τινα ἐγκεφαλικὴν ὕλην, εἰς ποῖον τι ἄθροισμα μορίων ἢ ἡμετέρα προσωπικότης, ἢ ἡμετέρα ταυτότης, τὸ ἀτομικὸν ἡμῶν ἐγώ, τὸ ἀποκτὼν καὶ διατηροῦν προσωπικὴν ἐπιστημονικὴν καὶ ἠθικὴν ἀξίαν αὖξουσας

σὺν τῇ μελέτῃ, τὸ ἐγὼ ἡμῶν ὅπερ αἰσθάνεται ἑαυτὸ ὑπεύθυνον διὰ τὰς πράξεις τὰς τελεσθεῖσας πρὸ ἐνὸς μηνός, πρὸ ἐνὸς ἔτους, πρὸ δέκα, πρὸ εἴκοσι, πρὸ πενήκοντα ἐτῶν, κατὰ τὸ διάστημα τῶν ὁποίων καὶ τὸ ἐνδότερον τῶν μορίων τοῦ ὑμετέρου σώματος σύμπλεγμα μετεβλήθη πολλάκις.

«Οἱ φυσιολόγοι οἱ διατεινόμενοι ὅτι ἡ ψυχὴ δὲν ὑφίσταται ὁμοιάζουσι πρὸς τοὺς προγόνους τῶν οἴτινες ἐβεβαίουν ὅτι ἡσθάνοντο τὸ ἄλλος εἰς τὸν δάκτυλον ἢ εἰς τὸν πόδα. Ἀπέχουσιν ὀλιγώτερον τῆς ἀληθείας· ἀλλὰ σταματῶντες εἰς τὸν ἐγκέφαλον καὶ δοξάζοντες ὅτι τὸ ἀνθρώπινον ὃν ἐγκτεται εἰς τὰς ἐντυπώσεις τοῦ ἐγκεφάλου σταματῶσιν εἰς τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ. Ἡ τοιαύτη ὑπόθεσις εἶνε τόσον ὀλιγώτερον συγγνωστὴ ὅσον αὐτοὶ οἱ ἴδιοι φυσιολόγοι γινώσκουσι κάλλιστα ὅτι ἡ ἀτομικὴ αἴσθησις συνοδεύεται πάντοτε ὑπὸ τροποποιήσεως τῆς οὐσίας. Ἐν ἄλλοις λόγοις τὸ ἐγὼ τοῦ ἀτόμου διαρκεῖ μόνον ἂν ἡ ταυτότης τῆς ὕλης δὲν διαρκῇ.

«Ἄρα ἡ ἡμετέρα ἀρχὴ τῆς αἰσθήσεως δὲν δύναται νὰ εἶνε ἀντικείμενον ὕλικόν· συγκαίνωνε μετὰ τοῦ σύμπαντος διὰ τῶν ἐντυπώσεων, διὰ τῶν χημικῶν δυνάμεων τῶν ἀποκρινομένων εἰς τὸν ἐγκέφαλον διὰ τῶν ὕλικῶν συνθέσεων. Ἀλλ' εἶνε ἄλλο.

«Διηνεκῶς δὲ μεταβάλλεται ἡ ὀργανικὴ ἡμῶν κατασκευὴ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν ψυχικῆς τιнос ἀρχῆς.

«Τὸ δεῖνα μόριον τὸ ὁποῖον ἀνήκει νῦν εἰς τὸν ἡμέτερον ὀργανισμόν ἐκφεύγει ἐξ αὐτοῦ διὰ τῆς ἀναπνοῆς, διὰ τῆς διαπνοῆς κλπ., ἀνήκει εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν ἐπὶ τινα χρόνον, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον μακρόν, εἴτα δὲ ἐνσαρκοῦνται εἰς ἄλλον ὀργανισμόν, φυτοῦ, ζώου ἢ ἀνθρώπου. Τὰ μόρια τ' ἀποτελοῦντα νῦν τὸ ὑμέτερον σῶμα δὲν ἀνήκον εἰς αὐτὸ καθ' ὅλακληρίαν χθές, οὐδὲν δ' ἐξ αὐτῶν ὑπῆρχεν εἰς τὸ σῶμα σας πρὸ ἐνὸς μηνός. Ποῦ ἦσαν; Εἴτε εἰς τὸν ἀέρα εἴτε εἰς ἄλλο σῶμα. Πάντα τὰ μόρια τ' ἀποτελοῦντα νῦν τοὺς ὀργανικοὺς ἰστούς σας, τοὺς πνεύμονάς σας, τοὺς ὀφθαλμούς σας, τὸν ἐγκέφαλόν σας, ἐχρησίμευσαν ἤδη πρὸς σχηματισμὸν ἄλλων ὀργανικῶν ἰστών. Εἴμεθα ὅλοι νεκροὶ ἀναστάντες, κατεσκευασμένοι ἐκ τῆς κόπης τῶν ἡμετέρων προγόνων. Ἄν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ὅσοι ἐζησαν μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης ἤθελον ἀναστηθῇ, θά ἴσταντο πέντε ἐξ αὐτῶν ἐφ' ἐκάστου τετραγωνικοῦ ποδὸς πάσης τῆς ἐπιφανείας τῶν ἡπείρων καὶ ὑποχρεωμένοι ὅπως σταθῶσιν ν' ἀνέρχωνται εἰς τοὺς ὤμους οἱ μὲν τῶν δέ, δὲν θά ἠδύναντο ὅμως ν' ἀναστηθῶσιν ὅλοι ἀκέραιοι διότι πολλὰ τῶν μορίων ἐχρησίμευσαν ἀλληλοδιαδόχως εἰς πλεῖστα σώματα. Τοιοτοτρόπως καὶ τὰ ὄργανα ἡμῶν, ὅσα ἔχομεν

σήμερον, διηρημένα ἡμέραν τινα εἰς τὰ ἔσχατα μόρια ἐξ ὧν συντίθενται θά ἐνσωματωθῶσιν εἰς τοὺς ἀπογόνους μας.

«Πᾶν μόριον ἀέρος λοιπὸν μεταβαίνει αἰωνίως ἀπὸ ζωῆς εἰς ζωὴν καὶ ἐκφεύγει ἀπὸ θανάτου εἰς θάνατον. Ἐκ περιτροπῆς γενόμενον ἄνεμος, κῦμα, χοῦς, ζῶον ἢ φυτὸν ἀλλεπαλλήλως ἐμπεριλαμβάεεται εἰς τὴν οὐσίαν ἀναριθμητῶν ὀργανισμῶν. Πηγὴ ἀνεξάντλητος ἐξ ἧς πᾶν ὅτι ζῇ λαμβάνει τὴν πνοήν ὃ ἀήρ εἶνε ἐπίσης ἢ μεγάλη ἀποθήκη εἰς ἣν πᾶν ὅ,τι θνήσκει ἐκφέρει τὴν τελευταίαν τοῦ πνοῆν διὰ τῆς ἀπορροφῆσεως αὐτοῦ, τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα, οἱ διάφοροι ὀργανισμοὶ γεννῶνται, εἶτα δὲ φθείρονται. Ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος εὐρίσκονται ἐξίσου εἰς τὸν αἶρά τὸν ὁποῖον ἀναπνέομεν καὶ διαδέχονται ἄλληλα διὰ τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν ἀεριοδῶν μορίων. Τὸ μόριον τοῦ ὀξυγόνου ὅπερ ἀποπνέει ἡ γηραιὰ αὕτη δρῦς θά πετάξῃ εἰς τοὺς πνεύμονας τοῦ ἐν τῷ λίκνῳ βρέφους. Οἱ τελευταῖοι στεναγμοὶ τοῦ ψυχορραγοῦντος θά ἐξυφάνωσι τὴν λαμπρὰν κάλυκα τοῦ ἄνθους ἢ θά διαχυθῶσιν ὡς μειδίαμα εἰς τὸν χλοερὸν λειμῶνα. Τοιοῦτοτρόπως δὲ δι' ἀτελευτήτου ἀλληλουχίας μερικῶν θανάτων, ἡ ἀτμοσφαῖρα τρέφει ἀκαταπαύστως τὴν παγκόσμιον ζωὴν τὴν διακεχυμένην εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ κόσμου.

«Ἄν δὲ σκοπεύητε νὰ μοῦ προβάλητε καὶ τινα ἀντίρρησην, θὰ προβῶ περαιτέρω καὶ θὰ προσθέσω ὅτι τὰ ἐνδύματά μας αὐτὰ ὅπως καὶ τὰ ἡμέτερα σώματα συνίστανται ἐξ οὐσιῶν αἵτινες κατ' ἀρχὰς ἦσαν ὅλαι ἀέρια. Λάβετε τὴν κλωστήν ταύτην, σύρατέ την· βλέπετε ὅτι ἀντέχει πολὺ. Πόσα ὑφάσματα ἐκ βατίστης, ἐκ μετὰξης, ἐκ πανίου, ἐκ βάμβακος, ἐξ ἐρίου, ἢ βιομηχανία κατεσκεύασε διὰ τῶν στημόνων αὐτῶν καὶ τῶν ὑφιδίων! Καὶ ὅμως τί εἶνε ἡ λινὴ ἐκείνη, ἡ κανναβίνη, ἡ βαμβακηρὰ κλωστή; εἶνε σφαιρίδια ἀέρος ἐπάλληλα συγκρατούμενα μόνον διὰ τῆς μοριακῆς αὐτῶν δυνάμεως. Τί εἶνε αὕτη ἡ μεταξίνη ἢ μαλλίνη κλωστή; ἐπίσης μόρια ἐπάλληλα. Βλέπετε λοιπὸν ὅτι καὶ τὰ ἐνδύματά μας αὐτὰ εἶνε ἀήρ, ἀέρια, οὐσίαι ἀντληθεῖσαι κατ' ἀρχὰς ἐκ τῆς ἀτμοσφαίρας, ὀξυγόνον, ἄζωτον, ἄνθραξ, ἀτμοὶ ὕδατος κτλ.»

—Βλέπω μετὰ χαρᾶς, ὑπέλαβεν ὁ ζωγράφος

ὅτι ἡ τέχνη δὲν ἀπέχει πολὺ τῆς ἐπιστήμης, καθὼς πολλοὶ φρονοῦσιν. Ἄν ἡ θεωρία σας δι' ὑμᾶς εἶνε καθαρῶς ἐπιστημονικὴ, δι' ἐμὲ εἶνε καλλιτεχνικὴ καὶ ἐξαιρέτου μάλιστα καλλιτεχνίας. Ἄλλως τε μήπως ἐν τῇ φύσει ὑφίστανται πάσαι αὗται αἱ διακρίσεις; Ὅχι· ἐν τῇ φύσει δὲν ὑπάρχει οὔτε τέχνη, οὔτε ἐπιστήμη, οὔτε γλυπτικὴ, οὔτε ζωγραφικὴ, οὔτε μουσικὴ, οὔτε φυσικὴ, οὔτε χημεία, οὔτε μετεωρολογία, οὔτε ἀστρονομία, οὔτε μηχανικὴ. Βλέπετε τὸν οὐρανὸν αὐτὸν, τὴν θάλασσαν. τοὺς πρόποδας τῶν Ἀλπεων, τὰ ῥόδινα νέφη τῆς ἐσπέρας, τὰς φωτεινὰς αὐτὰς ἀπόψεις πρὸς τὸ μέρος τῆς Ἰταλίας; πάντα ταῦτα εἶνε ἐν. Τὸ πᾶν εἶνε ἐν. Ἀφ' οὗ δὲ ἡ φυσικὴ τῶν μορίων μᾶς ἀποδεικνύει ὅτι δὲν ὑπάρχουσι πλέον σώματα καὶ ὅτι καὶ εἰς ῥάβδον ἐκ χάλυβος ἢ ἐκ πλατίνης τὰ ἄτομα δὲν ἐφάπτονται ἀλλήλων, τουλάχιστον ἄς μᾶς μείνουν αἱ ψυχαί· οὐδεὶς θά ζημιωθῇ.

—Ναί, εἶνε γεγονός, καθ' οὗ οὐδὲμία πρόληψις δύναται νὰ ὑπερισχύσῃ, τὰ ζῶντα ὄντα εἶνε ψυχὰι περιβεβλημέναι ἀέρα... Οἰκτίρω τοὺς κόσμους τοὺς στερουμένους ἀτμοσφαίρας.»

Ἐπανήλθομεν μετὰ μακρὸν παρὰ τὴν παραλίαν περίπατον οὐ μακρὰν τοῦ σημείου ὑπὸθεν ἐξεκινήσαμεν, διηρχόμεθα δὲ πρὸ τοῦ ὁδοντωτοῦ τείχους ἐπαύλειώς τινος διευθυνόμενοι ἐκ Βωλιῆ πρὸς τὸ ἀκρωτήριον Φερρά, ὅτε συνηντήθημεν μετὰ δύο κομψοτάτας κυρίας. Ἦσαν ἡ δούκισσα Β. . . καὶ ἡ θυγάτηρ τῆς μετ' ὧν εἰχομεν συναντηθῇ εἰς τὸν χορὸν τῆς Νομαρχίας κατὰ τὴν παρελθοῦσαν Πέμπτην. Τὰς ἐχαιρέτισαμεν καὶ ἀπεμακρύνθημεν βοδίζοντες ἐντὸς τοῦ ἐλαιῶνος. Ὡς κόρη τῆς Εὐᾶς ἀκουσίως ἡ νεᾶνις ἐστράφη πρὸς ἡμᾶς, μοὶ ἐφάνη δὲ ὅτι αἰφνίδιον ἐρύθημα ἐπορφύρωσε τὰ παρειὰς τῆς. Ἦτο ἀναμφιβόλως ἡ ἀντανάκλασις τῶν ἀκτίων τοῦ δύοντος ἡλίου.

—Νομίζετε ἴσως, εἶπεν ἡ καλλιτέχνης στρεφόμενος ἐπίσης, ὅτι ἡλαττώθη ὁ πρὸς τὴν καλὴν ἡ θυμασμός μου; Ἀπατάσθε. Τὴν ἐκτιμῶ ἔτι μᾶλλον, χαίρετίζων εἰς αὐτὴν τὴν ἁρμονίαν. Θέλετε δὲ νὰ σᾶς τὸ ὁμολογήσω; τὸ ἄνθρώπινον σῶμα θεωρούμενον οὕτως ὡς αἰσθητὴ ἐκδήλωσις τῆς διευθυνούσης αὐτὸ ψυχῆς μοὶ φαίνεται ἀποκτῶν ἐκ τούτου πλείονα εὐγένειαν, περισσotέραν καλλονὴν, περισσotερον φῶς!

[Μετάφρασις X.]

Ἐπιστὰ τὸ τέλος

